

Слободан Антонић

Филозофски факултет, Универзитет у Београду

КОСОВО КАО АСИМЕТРИЧНИ КОНДОМИНИЈУМ*

Сажетак

Кондомицијум је подела суверености над неком територијом између две државе. Аутор износи модел по коме се косовско питање решава тако што Србија и ЕУ успостављају кондомицијум над Косовом. У питању је асиметрични кондомицијум зато што ЕУ није држава. Србија и ЕУ заједно именују Високог представника на Косову. Грађани Косова могу изабрати да уз држављанство кондомицијума имају и држављанство Србије. Они такође могу изабрати да буду део српског просветног, здравственог или социјалног система и да порез плаћају Србији. Србија и Косово се одвојено интегришу у ЕУ. Коначни статус Косова биће решен након пуне интеграције Србије у ЕУ.

Кључне речи: управљање кризом, интеграција, консоцијативна демократија, Србија, ЕУ

У јануару 2017. године, пре председничких избора у Србији, у недељнику *Време* објављена је процена да званични Брисел (ЕУ), уз пристанак Вашингтона (САД), подржава могући прелазак Александра Вучића с премијерске на председничку функцију како би најмоћнији политичар Србије могао да с најмоћнијим политичарем и „председником“ тзв. Репу-

* Овај чланак један је од мојих учинака рада на пројекту бр. 179035, који се изводи на Институту за социолошка истраживања Филозофског факултета у Београду, уз подршку Министарства просвете и науке Републике Србије.

блике Косово, Хашимом Тачијем – као председник с председником, *al pari* – склопи „правно обавезујући споразум“. Ако би то урадили, обојица председника могу добити Нобелову награду за мир, писало је у том тексту (Жарковић, 2017).

И заиста, када је победио на председничким изборима 2. априла 2017. године, Александар Вучић је, иако о томе није било речи у председничкој кампањи, већ у инаугурационом говору најавио „отварање унутрашњег дијалога о Косову“ (Вучић, 2017а). С обзиром на то да је Устав из 2006, с преамбулом о Косову која ову покрајину одређује као „саставни део територије Србије“¹, усвојен консензусом тадашњих главних политичких снага, поставило се питање која је од значајнијих парламентарних странака иступила из тог консенсуса, или шта се суштински ново десило на спољнополитичком плану, због чега би у Србији требало поново расправљати о Косову?

Једино што се ново догодило након 2016. године био је распад Српске радикалне странке и настанак Српске напредне странке, као и њено израстање у најјачу политичку снагу у Србији. Та странка, међутим, у својим програмским документима није до тада изнела никакав посебан или другачији поглед на начин решавања косовског питања, па је остало нејасан легитимитет отварања „унутрашњег дијалога“ о Косову.

Нови председник убрзо је на исту тему објавио и ауторски текст у једном дневном листу (Вучић, 2017в). У њему се заложиио да конфликт око Косова не оставимо као „најтежи терет својој деци“, већ да га решимо тако што „треба да покушамо да будемо реални“, те да „не треба да чекамо да нам у руке падне оно што смо одавно изгубили“, него да постигнемо споразум после кога ће „сви путеви политичке сарадње и економског напретка бити отворени за Србију – врата Европске уније, такође“. Иако пет од 28 земаља ЕУ није призало „Косово“ (Шпанија, Грчка, Румунија, Словачка и Кипар), тзв. нормализација односа између Србије и Косова је, за званични Брисел, услов који Србија треба да испуни како би јој

1 „Покрајина Косово и Метохија саставни је део територије Србије, има положај суштинске аутономије у оквиру суверене државе Србије и из таквог положаја Покрајине Косово и Метохија следе уставне обавезе свих државних органа да заступају и штите државне интересе Србије на Косову и Метохији у свим унутрашњим и спољним политичким односима“ (прембула, Устав 2006).

био омогућем пријем у ЕУ. А „нормализација“ подразумева једну врсту признања „Косова“ као државе од стране Србије (Недељковић, 2016).

Из Председниковог текста је било јасно да он сматра како је промена статуса Косова за Србију услов који се мора испунити да би Србија наставила интеграцију у ЕУ, и да је управо то основ легитимности отварања унутрашњег дијалога. Међутим, истраживања јавног мњења показују да 71% испитаника у Србији одречно одговара на питање „Уколико би услов за улазак Србије у ЕУ било прихватање независности Косова, да ли мислите да би тај услов требало испунити?“ (12% одговара са да, 17% неодлучно; истраживање спроведено у августу 2017; НСПМ, 2017). По истом истраживању, улазак Србије у ЕУ подржава 51% грађана Србије, 36% је против, а 13% нема о томе став. То све показује да ЕУ интеграције тешко да могу бити саморазумљиви легитимацијски основ за отварање дијалога који би требало да води промени статуса Косова у главним нормативним документима државе Србије.

Отварање „унутрашњег дијалога о Косову“, међутим, није било праћено и изношењем новог виђења начина решавања косовског питања. „Вучић има свој план, али неће да га износи, већ хоће да чује и друга мишљења“, протумачио је намеру Председника један од функционера СНС задужених за Космет (Дреџун, 2017). Но, било је јасно да Александар Вучић има нешто на памети: „Иако Срби за то још нису спремни, нећу попустити – желим да кренем новим путем у вези Косова“, објаснио је тих дана у интервјуу швајцарском дневнику *Блик* (Вучић, 2017б). Он је најавио да ће „са предлогом за Косово изаћи у марту следеће године“, када ће он и премијерка Ана Брнабић, „бити довољно одважни да презентују одређене предлоге нашим грађанима“ (Вучић, 2017е). Та *одважност* у саопштавању косовског решења биће олакшана тиме што ће „унутрашњи дијалог“ омогућити „да се захтеви Србије приближе реалности“ (Вучић, 2017д). Овај *педагошки дијалог* би заправо требало да доведе до тога да српска јавност разуме шта је реално, а шта не, након чега би онда било изложено и Председниково решење.

Критичари актуелног председника претпостављали су да ће се то *одважно решење* састојати у томе што ће „Вучић, по

свему судећи, потписати са Тачијем двострани уговор, овај пут без ЕУ“, који „неће значити *de iure* признање, али ће бити на вишем правном нивоу од Бриселског споразума“, којим би се „Србија обавезала да неће више представљати тзв. Косово у међународним организацијама“, чиме би „Приштини био отворен пут ка УН“, а „Београд и Приштина би разменили дипломатске мисије нижег ранга од амбасадорских“ (Мировић, 2017).

Такав могући циљ „унутрашњег дијалога о Косову“ у делу јавног мњења Србије доживљаван је као фактичко одрицање од Косова и капитулација пред Бриселом и Вашингтоном, што би, у будућности, могло угрозити суверенитет и остатка Србије. „Прихватање реалности“ на делу територије обично завршава пропашћу целе земље. У Судетима Немци су били уверљива демографска већина, притисак је био страховит и са свих могућих страна. Али, када се Чехословачка, најзад, Минхенским споразумом `добровољно` одрекла те територије, `колико је требало да Немци уђу у Праг?` – пита нас (реторички) историчар Милош Ковић (2016: 87). Само пет и по месеци, колико је требало да Чехословачка буде распарчана између Пољске, Мађарске и Немачке. Кад предамо Северну Митровицу великоалбанским нацистима, колико ће онда бити потребно да они стигну у Ниш? Пет година или пет месеци?“ (Антонић, 2017). „Кад почнете да преговарате о томе чије је Косово“, стајало је у једном другом коментару, „следећег дана ћете преговарати чији је Санцак, а прекосутра већ чија је ваша жена и чији је ручак у вашој шерпи“ (Миленковић, 2017).

Ова забринутост је била тим израженија што су водеће земље ЕУ више исказивале очекивање да ће „унутрашњи дијалог о Косову“ у Србији водити ка српском признању суверенитета званичне Приштине. Тако је немачки амбасадор у Београду на питање новинара да ли захтев за *нормализацију односа* између Београда и Приштине подразумева и чланство Косова у УН, одговорио потврдно², а француски „амбасадор“ у Приштини је поручио да је помирење Француске и

2 „Свеобухватна нормализација односа, по нама, укључује и сарадњу на међународном нивоу. Немачка је признала Косово и стога подржава његово чланство у међународним организацијама, уколико су испуњени услови за то. То важи и за Уједињене нације“ (Дитман, 2017).

Немачке, после Другог светског рата, „пример који две, недавно раздвојене државе, Србија и Косово, морају преузети и морају уложити напоре да постигну пуно помирење као две суседне државе, потпуно суверене“ (Ракочевић, 2017).

Међутим, колико је непотребна и погрешна журба да се већ у 2018. години „реши“ питање Косова видело се после сецесионистичког референдума у Каталонији, 1. октобра 2017. године, и проглашења „независности“, 27. октобра 2017, који је ЕУ одлучно одбила (Wk, 2017в). Случај Каталоније још једном је показао сву проблематичност једностране сецесије, и актуелизовало сумњу да је исправна Председникова лозинка: „Да изгубимо оно што морамо, а да сачувамо оно што можемо“ (Вучић, 2017е). Постављало се питање – зашто бисмо још било шта друго изгубили у вези с Косовом? Поготово није било јасно шта је Председник мислио када је званичницима из Приштине, по сопственим речима, казао: „Нећете ући у УН, осим ако ми нечим не будемо задовољни“ (Вучић, 2017г). Први део ове реченице био је тачан, док је други као да је најављивао наше дипломатско одрицање од Косова и Метохије.

„Косово“ заиста може да постане чланица УН само ако Србија на то изричито или прећутно пристане. Јужни Судан је, рецимо, постао 193. чланица УН тако што је, најпре, Република Судан званично признала независност Јужног Судана (Wk, 2017г), затим је Савет безбедности једногласно усвојио резолуцију бр. 1999 којом је одобрио пријем ове нове државе у УН (Wk, 2017д), а на крају је Генерална скупштина УН изгласала најновијег члана УН (UN, 2011).

По том моделу би и Србија могла да склопи „правно обавезујући уговор“ са „Косовом“ по коме, рецимо, „Београд и Приштина неће један другог ометати приликом аплицирања за међународне организације“. Онда би представник, на пример Шведске, у Савету безбедности, а уз подршку САД, Британије и Француске, могао предложити да се усвоји резолуција којом се одобрава пријем Косова у УН. Ако Москва и Пекинг не буду имали своје јаке разлоге за вето, питали би Београд за мишљење, званични Београд би се позвао на „правно обавезујући уговор“ са Приштином и „Косово“ би постало 194. чланица УН.

Ипак, ако оставимо и могућност да је „унутрашњи дијалог о Косову“ истинска жеља да се чују предлози решења косовског питања, а ради мирне савести да смо учинили све што је у нашој моћи да помогнемо, слободан сам да актуелизујем свој предлог из 2007. године – *асиметрични кондоминијум*.

Идеју о решењу проблема Косова путем једне врсте кондоминијума изнео је први пут, колико знам, Душан Пророковић. Два месеца пре него што ће постати државни секретар у Министарству за Косово и Метохију, Пророковић је учествовао на састанку који је уприличио Форум за националну стратегију (Крагујевац, 16. март 2007). Тема тог скупа била је „Како решити проблем Косова и Метохије“. Пророковић је, говорећи о томе шта би све Београд могао предложити као решење, рекао да „треба добро проучити правни и политички оквир у којем функционише дистрикт Брчко“³. Тај дистрикт је у смислу суверенитета део и Републике Српске и Федерације БиХ. Грађани Брчког бирају хоће ли узети држављанство Републике Српске или Федерације, и да ли ће на изборима гласати као грађани једног или другог ентитета.

„Нешто слично може бити решење на Косову и Метохији“, рекао је тада Пророковић. „Имали бисмо ентитетске институције у Приштини и националне институције у Београду. Сваки грађанин Косова могао би да се персонално изјасни: да ли жели да буде у правном и политичком поретку Приштине или Београда? Да ли жели да његово дете иде у школу у којој се предаје по програмима Приштине, или у школу коју финансира Београд и у којој се учи по нашим националним плановима и програмима? Да ли жели да своје бирачко право оствари на изборима за парламент Косова, или на изборима за парламент Републике Србије?“ (*исто*, 10).

Разлика у односу на дистрикт Брчко, по Пророковићу, била би у томе што је дистрикт унитаран, док би се Косово максимално децентрализовало. „Децентрализацијом би један велики пакет ингеренција могао бити спуштен са покрајинског на локални ново. Ту мислим и на локалну безбедност, и на инвестиционе програме (...) како би обе заједнице могле

3 Ауторизовано Пророковићево излагање штампано је у *НСПМ Анализама*, год. 3, бр. 1-2, стр. 8-10; навод је са стр. 9.

равномерно да се развијају и како не би могле да остваре принцип мајоризације“ (исто).

Овим решењем, по Пророковићу, задовољиле би се тежње обе стране: Албанци би добили потпуну независност од Београда, док би Србија задржала формални суверенитет над Косовом, односно „ми бисмо могли да кажемо да је Косово остало саставни део Србије“ (исто).

Када је Пророковић изнео ово решење, оно се учинило занимљивим. Очекивало се да ће се, нарочито пошто је Пророковић постао државни секретар за Косово, то решење појавити као један од могућих српских предлога на преговарачком столу. Ипак, овај модел се више није помињао у јавности све док га, некако пред сам крај свог мандата, није актуелизовао тадашњи председник Србије Борис Тадић. „Двојни суверенитет, као једно од могућих решења за распетљавање српско-албанског чвора, нова је идеја коју је изнео председник Борис Тадић“, јавили су медији 20. децембра 2011. године (Б92, 2011). „Дупли суверенитет би омогућио да се ниједна страна не осећа губитнички“ јер би он био „формула која би уважила реалност на терену, а не би поразила ниједну страну у историјском сукобу“, биле су формулације које су презентоване српској јавности из окружења Тадића.

Владимир Тодорић, тадашњи члан спољнополитичког савета Министарства иностраних послова, у овој висти је цитиран овако: „Србија не би признала Косово и не би било промене граница. Решење подразумева заједничко присуство институција Приштине и Београда на северу. Срби би имали своје школе, болнице, валуту, што би им омогућило да се осећају као у својој држави Србији“ (Б92, 2011).

Треба рећи да је овај Тадићев покушај са „двојним суверенитетом“ дошао у тренутку када је Немачка појачала притисак на Београд. Немачки парламентарци су, пре тога, јасно поручили да „на крају преговора о прикључењу фактичко признање Косова мора бити на столу, а ако то изостане, немачки парламент неће подржати чланство Србије у ЕУ“ (Бета, 2011). „Признавање Косова није услов за почетак преговора са ЕУ о чланству“, објаснио је немачки став српској јавности Родерик Кизеветер, посланик и члан Одбора Бундестага за спољне послове и за ЕУ, али „Немачка очекује да

Србија призна Косово током или до краја процеса приступања“ (Блиц, 2011).

Тадић и његов тим нису стигли да озбиљније разраде идеју „двојног суверенитета“, али из онога што је у овој вестии стајало јасно је да се он, као и код Пророковића, одоци на Север Косова, на коме би Србија делила свој суверенитет са „Косовом“, док би у остатку покрајине „Косово“ имало суверенитет једнак оном који има Србија на војно незапоседнутом делу територије.

Предлог који сам дао 2007. године (Антонић, 2007), а који сада желим да актуелизујем, другачији је од Пророковић-Тадићевог решења, мада као и оно полази од модела Брчког. Брчко је, наиме, у неким елементима врста кондоминијума.⁴ Али, код кондоминијума увек постоје две стране, две правно једнаке државе које деле суверенитет над неком територијом и заједнички њоме управљају (скупа са становницима самог кондоминијума; Wk, 2017б). У случају дистрикта Брчког тај пар идеалних са-поседника су Република Српска и Федерација БиХ. У случају Косова јасно је да би Србија била један од са-поседника и са-управљача. Али, поставља се питање ко би био други са-управљач?

Пророковић-Тадићев предлог помињао је као другог партнера Београда Приштину, односно ентитет Косово. Ако Косово у овој аналогии одговара Брчком, онда оно тешко да

4 Пре свега по томе што његова територија припада територији оба ентитета. Ипак, тај кондоминијум је увек био више формалан, него стваран, јер је управа Дистрикта била независна и од Сарајева и од Баљалукe. У Коначној одлуци о дистрикту Брчко од 5. марта 1999, реч кондоминијум се два пута јавља. Али, оба пута је стављена под заштитну наводну (http://www.ohr.int/?ohr_archive=1052). Заправо, како је данас званично тумачење канцеларије Високог представника, Брчко није кондоминијум већ „дистрикт са локалном самоуправом под суверенитетом Босне и Херцеговине. (...) Појам 'кондоминијума' из Коначне одлуке односи се на одлуку да се не наруши територијални однос између ентитета (51%:49%) утврђен Дејтонским споразумом. Према Коначној одлуци територија бивше општине Брчко припада и једном и другом ентитету с тим да наредна реченица истиче да „ипак, ентитети неће имати никаквих овлашћења унутар граница Дистрикта, којим ће управљати унитарна влада“. Оба ентитета су делегирала „... сва своја овлашћења...“ на нови Дистрикт (Коначна одлука, ставови 9-11). Коначна одлука захтевала је стварање јединствене, мултиетничке владе Дистрикта, независног правосудја и Скупштине која има овлашћење да усвоји нови сет закона за Брчко Дистрикт. Закони ентитета се у Дистрикту примењују само док се не донесу нови закони Дистрикта који ће их трајно заменити» (http://skr.rs/jEU).

може бити истовремено и Брчко и Федерација, и дистрикт и ентитет, и део и целина. Такође, ако би Срби и косовски Албанци били делови одвојених државно-правних система, ако би имали своје одвојене установе, ако би косметски Срби гласали само за српске институције, а косовски Албанци само за покрајинске, онда би албански део Косова постао једна врста сепаратног државно-правног тела. Тај *corpus separatum*, да будемо реални, био би сличан некадашњим бантустанима у Јужноафричкој републици (Wk, 2017a), што би одвећ подсећало на установу апартхејда што би тешко прихватио ико у међународној заједници.

Ако хоћемо, дакле, да задржимо аналогију са Брчком, нужно је наћи неку државу са којом би Србија могла успоставити кондоминијум над Косовом. Први ко пада на памет, првенствено из етничких разлога, јесте Албанија. Бојан Сузић је, 2010. године, у раду „Косово и Метохија као државни кондоминијум Србије и Албаније“ (Сузић, 2010), а имајући у виду предлоге Пророковића (2007) и Антонића (2007), предложио да управо Албанија буде партнер Србији када је реч о суверенитету „Косова“.

„Албанци на Космету би могли да имају држављанство Албаније, а Срби држављанство Србије. И српска и албанска војска би могле да имају физичко присуство у области. Срби би могли да имају своје законе и своје институције у енклавама, Албанци своје. Ипак, оно што би са наше стране било значајно је да Косово као такво не би имало међународни субјективитет и да би га на том нивоу представљале Србија и Албанија. Представљање може да буде ријешено на више начина – да ли консензусом, расподјелом надлежности, или комбиновано. Поједини елементи међународне сарадње могли би да буду потпуно искључени, као на примјер стационарање страних војних снага“ (Сузић, 2010).

Невоља са Сузићевим предлогом, по мом мишљењу, састоји се у томе што би он неизбежно водио подели Космета. Албански део би контролисала Албанија, српски Србија, и све би међународним чиниоцима, али и властима у Приштини, личило на предигру за поделу Покрајине. Али подела је, као решење, више пута одбачено, и не верујем да би модел који води ка томе имао подршку било кога у Приштини, или у међународној заједници.

Дакле, Албанија ипак није тај партнер за кондомијум. Ко то може бити? Следећи најлогичнији избор, који се мени лично не чини сасвим неприхватљивим, јесте Европска унија.

ЕУ није права држава – зато се ово решење и назива *асиметрични кондоминијум*. Али ЕУ је субјект међународног права и потпуно укључена у решавање косовског питања. Она би у формалном смислу могла да преузме део суверености над Косовом. Све садашње надлежности УНМИК-а прешле би на њу. Специјални представник Генералног секретара УН постао би Високи представник ЕУ, са истоветним овлашћењима (ионако је ЕУ давала све шефове УНМИК-а). Разлика би била само у томе што би се сада тражила сагласност и Београда за личност која се одабира за ту функцију. НАТО трупе остале би да одржавају мир, а Косовски заштитни корпус задржао би се на садашњем нивоу.

Такође, присуство српске државе на Косову, какво сада постоји, могло би да се легализује одн. формализује. Децентрализација Косова, која не би нужно подразумевала стварање одвојених ентитета, формално би заштитила постојеће српске општине. Косово би се, у функционалном смислу, уредило као *консоцијативна демократија*, са снажним заштитним правима етничких заједница. Посебним споразумима било би решено питање имовине и дугова.

Какав би био однос косовских установа и ЕУ зависило би од саме ЕУ. Косово би као европски доминион, односно као европска провинција, могло да директно шаље своје представнике у Европски парламент, што би била очигледна привилегија за Приштину. У том случају могла би се применити формула Брчког. Срби, односно становници Косова који изабери српско држављанство, гласали би на општим изборима за скупштину у Београду. Албанци, односно становници Косова који изабери држављанство европског доминиона гласали би на изборима за парламент у Старзбуру. То не значи да косовски Срби не би били заступљени у европском парламенту. Они би, у складу са начелима консенсуалне демократије, имали своју квоту на провинцијској листи. Такође би и косовски Албанци могли имати своју квоту на листи са Косова. Али та квота би у постотак била истоветна са оном који

имају Срби на листи за Стразбур – баш у складу са начелима консенсуалне демократије.

Проблем за српску страну у овом решењу био би вероватно у томе што би као косовског са-владара имала моћног партнера. Србија би имала партнера од кога зависи у више ствари, а највише у једној – што жели да се са њим уједини. Међутим, постоје и добре стране овог решења. Само моћни партнер може да одржава какав такав ред на Косову, укључив и елементарну заштиту тамошњих Срба. Боље је да тамо имамо европске бирократе него экс-УЧК као полицију „Косова“. Такође, надмудривање са бирократијом у Бриселу и Старзбуру неће бити лако. Али то надмудривање ће имати макар теоретске изгледе на успех, за разлику од било каквих покушаја да се обезбеде српски интереси пред бирократијом Ен-де-ка (независне државе Косово).

Коначно, ово решење подразумева да се најпре изврши пријем Србије у ЕУ, па да се даље ради на испуњавању услова за пријем Косова у ЕУ, па тек после десетак или више година да се одлучи какав коначно статус може имати „Косово“. Но, Србија би тада била у мого повољнијој позицији него данас - она би била део ЕУ, те би њен глас значио више него данас. Тиме би се избегла замка која се данас непрекидно поставља Србији: тражи се од ње да призна независност Косова, а за узврат јој се нуди обећање да ће у некој даљој, магловитој будућности бити део ЕУ. Не, овако је боље: најпре да Србија постане део ЕУ, па ћемо тек онда да разговарамо о независности Косова.

Колико је овај предлог релан имајући у виду да је више од сто држава, а међу њима САД и 23 земље ЕУ, признало „Косово“? Србија не треба да „падне“ на идеологеми „признајмо реалност на терену“. Немачка је 1942. године држала готово целу Европу, а Израел није постојао до 1948. године – па ипак, такве „реалности“ више нема, пошто главни, погођени актери нису желели да на њу пристану. Ни Србија не мора, нити треба, да пристане на садашњи статус. На делу њене територије, после војне окупације и протеривања већине Срба који су тамо живели, направљена је – назовимо то правим именом – марионетска држава „Косово“. Над остатком Србије покушава се успоставити једна врста колонијал-

ног протектората САД и ЕУ (као протектор се након 2012. године све више јавља Немачка).

Србија на то не треба да пристане. Понуда Бриселу да се успостави кондомијум на Косову и Метохији треба да буде максимум попуштања Београда „реалности“ коју су произвели Вашингтон и Брисел. Све преко тога не може другачије бити оцењено до као трговање Hans im Glück-а, с тим да морамо знати да „срећни Ханс“ постоји само у Гримовим бајкама.

Литература

- Антонић, Слободан (2007): „Косово као асиметрични кондомијум“, НСПМ, http://starisajt.nspm.rs/debate_2007/2007_ant_2.htm
- (2017): „Дошао је и тај час““, *Фонд стратешке културе*, 1. август 2017, <http://www.fksrb.ru/fond-strateske-kulture/ostalo/dosao-je-i-taj-cas/>
- Б92 (2011): „Тадићево ново решење за Косово“, *Б92*, 20. децембар 2011, http://www.b92.net/info/vesti/index.php?уууу=2011&mm=12&dd=20&nav_category=206&nav_id=567086.
- Бета (2011): „Посланици немачког Бундестага: 'На крају преговора о придруживању ЕУ, Србија мора да призна Косово'“, Бета/НСПМ, 22. јун 2011, <http://www.nspm.rs/hronika/poslanici-nemackog-bundestaga-na-kraju-pregovora-o-privruzivanju-eu-srbija-mora-da-prizna-kosovo.html>
- Блиц (2011): „Немачка очекује да Србија призна Косово пре уласка у ЕУ“, *Блиц*, 22. јун 2011, <http://www.blic.rs/vesti/politika/nemacka-ocekuje-da-srbija-prizna-kosovo-pre-ulaska-u-eu/651h7m6>
- Вучић, Александар (2017а): „Говор председника Србије Александра Вучића у Скупштини“, *Вечерње новости*, 31. мај 2017, <http://skr.rs/j0F>
- (2017б): „Иако Срби за то још нису спремни, желим да кренем новим путем у вези Косова; Само се магарци не мењају“, *Танјуг/НСПМ*, 31. јул 2017, <http://www.nspm.rs/hronika/aleksandar-vucic-iako-srbi-za-to-jos-nisu-spremni-zelim-da-krenem-novim-putem-u-vezi-kosova.html>
- (2017в): „Зашто нам је потребан унутрашњи дијалог о Косову“, *Блиц*, 24. јули 2017, <http://www.blic.rs/vesti/politika/ekskluziv->

no-autorski-tekst-predsednika-aleksandra-vucica-za-blic-zastonam-je/v7xgl6q

(2017г): „Нисам знао да ће Српска листа подржати Харадинаја, замрзнути конфликт није никакво решење“, Агенције/НСПМ, 26. септембар 2017, <http://www.nspm.rs/hronika/aleksandar-vucic-ja-zapravo-hocu-da-kazem-srbima-da-realnost-nije-onakva-kakva-nam-se-dopada.html>.

(2017д): „Предлажем унутрашњи дијалог о Косову како би захтеве Србије приближили реалности“, Бета/НСПМ, 13. октобар 2017, <http://skr.rs/jKa>

(2017ђ): „Реално је да са предлогом за Косово изађемо у марту следеће године; Не искључујем ванредне изборе“, Танјуг/НСПМ, 15. октобар 2017, <http://www.nspm.rs/hronika/aleksandar-vucic-dok-sam-ja-na-celu-drzave-stranci-nece-voditi-politiku-u-srbiji.html>

(2017е): „Србију нисам унизио никада“, Агенције/НСПМ, 12. септембар 2017, <http://www.nspm.rs/hronika/vucic-srbijunisam-unizio-nikada-i-omogucio-sam-da-ljudi-na-kosovu-zive-bolje.-srba-na-kosovu-je-vise-nego-pre-tri-ili-cetiri-godine.html>.

Дрецун, Милован (2017): „Дијалогом о Косову Србија нуди излазну стратегију и Западу, Вучић има свој план, али неће да га износи, већ хоће да чује и друга мишљења“, *Танјуг/НСПМ*, 28. јул 2017, <http://www.nspm.rs/hronika/milovan-drecun-dijalogom-o-kosovu-srbija-nudi-izlaznu-strategiju-i-zapadu-vucic-ima-svoj-plan-ali-nece-da-ga-iznosi-vec-hoce-da-cuje-i-druga-misljenja.html>

Дитман, Аксел (2017): „ЕУ не може да увози конфликт Србије и Косова“, интервју, *НИН*, 9. новембар 2017, <http://www.nin.co.rs/pages/article.php?id=111950> (слободан приступ: <https://www.pressreader.com/serbia/nin/20171109/282226601001595>).

Жарковић, Драгољуб (2017): „Играле се делије напред земље Белгије“, *Време*, бр. 1360, 26. јануар 2017, <http://www.vreme.com/cms/view.php?id=1461056>

Ковић, Милош (2016): *Упоришта: чланци, интервјуи и беседе*. Београд: Catena mundi.

Миленковић, Милан (2017): „Лепо разговарати“, 22. јул 2017, *Zoon politikon*, <http://milanmilenkovic.com/2017/07/22/lepo-razgovarati/>

- Матић, Милан и Живојин Ђурић (2007): „Косово и Метохија пред судом историје“, *Зборник радова САНУ*, Београд, <https://www.sanu.ac.rs/Izdanja/Kosovo/12Matic-Djuric.pdf>
- Мировић, Дејан (2017): „Неподношљива лакоћа мењања Устава“, *Фонд стратешке културе*, 27. јули 2017, <http://www.fksrbr.ru/fond-strateske-kulture/autorski-tekstovi/nepodnosljiva-lakoca-menjanja-ustava/>
- Недељковић, Стефан М. (2016): *Успостављање политичких односа између власти у Београду и Приштини у оквиру процеса глобализације*, докторска дисертација. Београд: Универзитет у Београду, Факултет политичких наука, http://www.fpn.bg.ac.rs/wp-content/uploads/2016/12/Stefan_Nedeljkovic_Disertacija_FPN.pdf
- НСПМ (2017): „Истраживања јавног мњења: Србија - август 2017“, НСПМ, 13. септембар 2017, <http://www.nspm.rs/istrazivanja-javnog-mnjenja/srbija-avgust-2017.html>.
- Ракочевић, Живојин (2017): „Савезници, на нашем гробљу“, *Политика*, 12. новембар 2017, <http://www.politika.co.rs/scc/clanak/392494/Saveznici-na-nasem-groblju>
- Сузић, Бојан (2010): „Косово и Метохија као државни кондоминијум Србије и Албаније“, НСПМ, 19. септембар 2010, http://www.nspm.rs/kosovo-i-metohija/kosovo-i-metohija-kaodrzavni-kondominijum-srbije-i-albanije.html#_ftn1.
- UN (2001): „UN welcomes South Sudan as 193rd Member State“, *UN News Centre*, <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=39034#>
- Wk (2017a): „Bantustan“, *Wikipedia*, <https://en.wikipedia.org/wiki/Bantustan>
- (2017б): „Condominium (international law)“, *Wikipedia*, https://en.wikipedia.org/wiki/Condominium_%28international_law%29
- (2017в): „Reactions to the Catalan independence referendum, 2017“, *Wikipedia*, https://en.wikipedia.org/wiki/Reactions_to_the_Catalan_independence_referendum,_2017#European_Union
- (2017г): „South Sudan–Sudan relations“, *Wikipedia*, https://en.wikipedia.org/wiki/South_Sudan%E2%80%93Sudan_relations
- (2017д): „United Nations Security Council Resolution 1999“, *Wikipedia*, https://en.wikipedia.org/wiki/United_Nations_Security_Council_Resolution_1999

Slobodan Antonić

KOSOVO AS ASYMETRIC CONDOMINIUM

Resume

The asymmetrical condominium model or Kosovo means a condominium over Kosovo by Serbia and the EU. It could be called an „asymmetrical condominium”, because the EU is not a state. On the other hand, the EU is a subject of international law and it is fully involved in the resolution of the Kosovo issue. Formally, it could assume a share of sovereignty over Kosovo. All current UNMIK competencies could be transferred to it. UN Secretary-General Special Representative would become EU High Representative, with the same authority. The only difference would be that from now on it would have to seek Belgrade’s approval for those appointments. NATO troops would remain to keep peace, and the Kosovo Protection Corpse would be maintained at the same level. Also, the presence of the Serbian State in Kosovo, as it is today, would be legalized i.e. formalized. The decentralization of Kosovo, which would not necessarily imply the creation of separate entities, would formally protect the existing Serbian municipalities. Functionally, Kosovo would be set up as a consensual democracy, where the rights of ethnic communities would enjoy powerful protection. Separate agreements between Serbia and the EU would regulate property and debt issues. The relationship between Kosovo institutions and the EU would depend on the Union. As a European half-dominion, i.e. European province, Kosovo could send its representatives to the European Parliament. In that case, the Brcko formula could be applied. The Serbs, i.e. the residents of Kosovo that opt for the Serbian citizenship would vote in the general Parliamentary elections in Belgrade. The Albanians, i.e. the residents of Kosovo who opt for the citizenship of the European dominion would vote in the elections for the Parliament in Strasbourg. It does not mean that the Kosovo Serbs would not be represented in the European Parliament. They would, in line with the principles of consensual democracy, have their quota on the provincial list. In addition, the Kosovo

Albanians could have their quota on the Kosovo list. However, that quota would be exactly the same to the Serb quota on the Strasbourg list – exactly in line with the principles of consensual diplomacy. The problem to the Serb side regarding this solution would probably be that the Kosovo as a co-ruler would be a powerful partner. Serbia would have a partner on which it would be dependant in many respects, most of all in one – for wanting to unite with it. Moreover, it could even happen that both processes – the protection of Serb interests in Kosovo and EU accession – end up unsuccessfully exactly due to Kosovo. On the other side, there are good sides to this solution. Only a powerful partner can truly maintain some kind of peace in Kosovo including basic protection of local Serbs. It would be better to have NATO and European bureaucrats there instead of UCK and the police of independent Kosovo. Also, outwitting the bureaucracy in Brussels and Strasbourg is not going to easy. On the other hand, it would have at least theoretical chance of success compared to any attempt to ensure Serb interests with the bureaucracy of an “Independent State of Kosovo”. Finally, there is a question of what would happen after Serbia’s possible accession to EU. Would Kosovo gain independence in that case? First of all, that process would last quite a few years for Serbia. Even then, it is not likely that Kosovo will be ready to join EU. Throughout that time the condominium of Serbia and EU over Kosovo would be maintained. Only Kosovo’s accession to EU would open up the question of its status. But then, Serbia would be in a much favorable position than it is today. She would already be a part of EU. If Kosovo and Serbia, as time goes by, come closer to each other it should be less of a problem. If they grow apart, the process of final separation and Kosovo’s independence within or outside the EU will be prepared in an orderly and systematic fashion, contrary to the helter-skelter process since the 1990s. This would help avoid a trap that is today placed before Serbia which is asked to recognize the independence of Kosovo in return for a vague prospect that at one point it will join EU. In this case, Serbia joins EU first and then Kosovo’s in dependence will automatic ally enter the agenda.

Keywords: crisis management, integration, consociational democracy, Serbia, EU.

* Овај рад је примљен 5. децембра 2017. године а прихваћен за штампу на састанку Редакције 15. децембра 2017. године.